

Bases filològiques de l'espai de divulgació lingüística i musical «Parlant de música» (divertimento)

Margarida Hervàs Ruperti

Lingüista a la CCMA i autora de l'espai radiofònic i blog «Parlant de música»

marga.hervas@gmail.com |

Recepció: 14/11/2022, acceptació: 27/11/2022

Resum: A partir de la feina de documentació d'un possible espai radiofònic sobre la paraula *divertimento*, es mostra el procés d'elaboració del microespai «Parlant de música», de Catalunya Música (en antena entre 2016 i 2021). Es repassen també els recursos en línia disponibles en l'àmbit lingüísticomusical i com han evolucionat en els últims anys.

Paraules clau: llengua, música, ràdio, divulgació, recursos, terminologia, fonts.

Philological sources of the linguistic and musical radio program “Parlant de música” (divertimento)

Abstract: Based on the work of documenting a hypothetical radio program on the word *divertimento*, the process of making “Parlant de música” –a short program of Catalunya Música radio station– is shown. The online resources available in the linguistic and musical fields are also reviewed, as well as how these resources have evolved in recent years.

Keywords: language, music, radio, resources.

Bases filológicas del espacio de divulgación lingüística y musical «Parlant de música» (divertimento)

Resumen: A partir del trabajo de documentación de un posible espacio radiofónico sobre la palabra *divertimento*, se muestra el proceso de elaboración de «Parlant de música», un microespacio de la emisora Catalunya Música en antena de 2016 a 2021. Se repasan también los recursos en línea disponibles en catalán y cómo han evolucionado en los últimos años.

Palabras clave: lengua, música, radio, divulgación, recursos, terminología.

Si calgués expressar amb una sola paraula la intenció i els objectius de l'espai [«Parlant de música»](#), segurament *divertimento* seria la més ajustada.

Va ser Ester Pinart, realitzadora al costat de Joan Vives del programa [Tots els matins del món](#), de [Catalunya Música](#), qui el 2016 va tenir la pensada d'incloure-hi una petita secció sobre llengua i música, i que se n'encarregués alguna persona del Departament d'Assessorament Lingüístic de la casa. Podem dir que l'espai va resultar un èxit: va tenir molt bona acollida per part de l'audiència i això va fer que es mantingués en antena durant cinc temporades. Que l'espai funcionés no vol dir que fer-lo fos del tot fàcil, i en gran part les dificultats del repte van venir d'una disponibilitat força limitada de recursos en qüestió de llengua i música en català.

L'any 2016, quan va començar l'espai, no hi havia gaires referències filològiques en matèria musical, i encara menys si es treballava només en línia. Per sort, uns quants [articles del filòleg i músic Albert Romani](#) havien obert camí, l'SCATERM havia organitzat la jornada [«Els manlleus en la terminologia musical»](#) (2012) i ja es trobava en pdf el valuós [Vocabulari de la música](#) de l'AVL (en versió 2013), però no hi havia gaire cosa més. El [Termcat](#) va trigar força a oferir reculls específics de vocabulari musical, i em penso que la *Gran enciclopèdia de la música* encara no era accessible per internet. L'article d'Elisenda Bernal i Amadeu Gallén «Sobre la falta de referència lexicogràfica normalitzada en la terminologia musical per al català» (2013) il·lustra prou bé les mancances d'aquell moment.

Inicialment, «Parlant de música» havia de ser una mena de píndola que resolués dubtes i evités errors de llengua habituals en l'àmbit musical, però des de ben aviat es va anar amarant d'esperit lúdic, i sovint partia de curiositats o petites troballes que permetessin descobrir lligams inesperats entre la llengua i la música, més que d'un enfocament prescriptiu. D'una banda, a mi no em venia gaire de gust enumerar errors i el que volia era un divertimento creatiu, i de l'altra, hauria costat trobar prou problemes lingüístics específics de l'àmbit musical per omplir els espais de tota una temporada.

Així, la voluntat del programa de difondre coneixements i criteris lingüístics en català sumada a una necessitat personal de divertiment va fer que «Parlant de música» es convertís en un espai radiofònic que tenia com a requisit bàsic la confluència de llengua i música, però que cada setmana pretenia ser una sorpresa; en primer lloc, per a mi mateixa. Mentre passés per la llengua i la música i durés un parell de minuts, no tenia un recorregut prefixat i es podia aturar a observar qualsevol mena de matèria.

El fet és que una petita secció setmanal sobre llengua i música que havia de durar una sola temporada es va acabar convertint en una sèrie de 200 espais força variats que es van emetre per [Catalunya Música](#) durant cinc temporades (2016-2021), dins el programa despertador [Tots els matins del món](#), un dels més escoltats de l'emissora de música clàssica de la [Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals](#).

A més de poder-se sentir per antena, l'espai es podia recuperar al web del programa, i també a través del blog [Parlant de música](#), que recull per escrit tots els textos emesos, amb enllaços als àudios. Tot i que el blog no s'actualitza des del juliol del 2021, quan la secció radiofònica es va deixar d'emetre, continua rebent unes 5.000-7.000 visites anuals, i fent-hi cerques s'hi poden trobar tots els temes que enumera aquest article i uns quants més. Històricament, l'article més consultat –i amb diferència respecte a la resta– és [«El nom de les notes musicals»](#), i just després en el rànquing de visites hi sol haver [«Les parts](#)

Bases filològiques de l'espai de divulgació lingüística i musical «Parlant de música» (divertimento)

Margarida Hervàs Ruperti (2022)

Llengua, Societat i Comunicació, núm. 20

<http://revistes.ub/index.php/LSC/>

ISSN: 1697-5928

lsc@ub.edu

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0>

[doi:10.1344/LSC-2022.20.3](https://doi.org/10.1344/LSC-2022.20.3)

del violí», «“Compondre” o “composar”?», «Homòfons (“sent”/“cent”)» i «Les parts de la guitarra».

D'altra banda, l'any 2020 Vibop Edicions va publicar *Parlant de música. Vincles entre llengua i música*, i això fa que una tria d'una cinquantena d'articles de les dues primeres temporades també es trobi en forma de llibre.

En qualsevol dels seus formats, «Parlant de música» volia fer divulgació filològica i musical seriosa, però també pretenia ser un divertimento: una peça breu i fàcil de pair per a l'audiència, d'elaboració entretinguda, però d'aparença lleugera. Al número 201 –un [article extra de balanç i comiat](#)– s'hi repassen alguns dels temes i els objectius de l'espai: des d'intentar resoldre dubtes lingüístics habituals relacionats amb la música («“Compondre” o “composar”?», «“Saxòfon”, “saxo” o “saxofon”?») o oferir alternatives a barbarismes com [màstil](#) o [coros](#), fins a resseguir les parts d'alguns instruments ([violí](#), [guitarra](#), [clarinet](#)) o posar la mirada en accessoris com el [faristol](#), la [celleta](#) o la [colofònia](#).

En l'aspecte lingüístic, l'espai recorria des del lèxic musical fins a la pronúncia del català o de noms propis en altres llengües, però també passava per la [fraseologia](#), l'[etimologia](#), la [toponímia](#) o els [refranys](#) relacionats amb la música, i si convenia feia divulgació de terminologia lingüística. Sempre per mitjà de la música o amb exemples musicals i de manera planera, s'explicaven termes com [sinònim](#), [homònim](#) i [homòfon](#); [sufix](#) i [prefix](#); [epònim](#); [sigla](#) i [acrònim](#); [manlleu](#) i [xenisme](#), [onomatopeia](#) o [eufemisme](#), o es comentaven els diferents [sistemes d'escriptura](#) que fan servir les llengües.

Una de les matèries recurrents de l'espai era el lèxic, sovint manlleus. En l'àmbit musical els manlleus són força habituals. Cada cultura té la seva manera de viure la música, i instruments propis, i en molts casos la denominació original es manté sense gaires canvis en la llengua d'arribada. La llengua dominant en els manlleus musicals clàssics és l'italià ([piano](#), [partitura](#), [mandolina](#), [ritornello](#)). L'àmbit concret del ballet és territori del francès ([chaînés](#), [tutú](#)) i el llatí és qui mana en l'àmbit litúrgic ([tedèum](#), [rèquiem](#)), però també hi ha llatínismes profans ([opus](#), [bis](#)). Curiosament, malgrat la gran cultura musical dels països germànics i el fet de ser bressol de compositors universals, l'alemany no ha aportat gaire lèxic musical al català ([fiscorn](#), [lied](#)). Els manlleus de l'anglès solen ser relativament recents ([gòspel](#), [fiddle](#)), i en molts casos relacionats amb estils de música moderna ([jazz](#), [pop](#), [rock](#)) o amb la [tecnologia](#). Al «Parlant de música» també es va tractar de paraules procedents d'altres llengües: portuguès ([fado](#)), grec ([sirtaki](#), [busuqui](#)), txec ([polca](#)), hongarès (el nom de [Ferenc/Franz Liszt](#)), eslovac ([dobro](#)), hawaià ([ukelele](#)), quítxua ([charango](#)), javanès ([gamelan](#)), tàmil ([pària](#)), rus ([balalaica](#)), basc ([txistu](#))...

Sempre a través de la confluència entre la llengua i la música, a l'espai s'hi van arribar a tractar matèries tan variades com l'organologia, la gastronomia, la història, l'anatomia, la salut, l'arquitectura, la mitologia, el santoral o les festes del calendari. Qualsevol tema en què es trobessin llengua i música podia ser matèria del programa.

2. UN EXEMPLE PRÀCTIC DE DOCUMENTACIÓ LINGÜÍSTICOMUSICAL: DIVERTIMENTO

L'italianisme *divertimento* compliria el requisit bàsic per poder ser protagonista d'un «Parlant de música», ja que hi convergeixen llengua i música. En aquest article el terme servirà per explicar les fonts filològiques de l'espai i, de passada, per veure quin procés de treball se seguia per documentar els continguts abans que es convertissin en un guió que s'acabaria emetent per l'antena de Catalunya Música.

Resseguim, doncs, els passos que faríem per elaborar el que hauria pogut ser un «Parlant de música» sobre *divertimento*.

Bases filològiques de l'espai de divulgació lingüística i musical «Parlant de música» (divertimento)

Margarida Hervàs Ruperti (2022)

Llengua, Societat i Comunicació, núm. 20

<http://revistes.ub/index.php/LSC/>

ISSN: 1697-5928

lsc@ub.edu

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0>

[doi:10.1344/LSC-2022.20.3](https://doi.org/10.1344/LSC-2022.20.3)

En primer lloc, consultaríem el diccionari normatiu, el [Diccionari de la llengua catalana de l'Institut d'Estudis Catalans](#). En aquest cas *divertimento* no hi és, però sí *divertiment*, amb el significat de 'diversió'.

IMATGE 1. *Divertiment*. DIEC2

divertiment

m. [LC] Diversió 2 . *Aquests passejos són l'únic divertiment que tenim.*

Divertimento sí que apareix al [Gran diccionari de la llengua catalana](#).

IMATGE 2. *Divertimento*. GDLC

Pronúncia: diβertiméto

Etimologia: [mot italià]

masculí MÚSICA Composició musical sorgida a la fi del segle XVII formada per un seguit de fragments i concebuda, sovint, per a petits conjunts d'instruments.

També trobem el terme al [Termcat](#), que ofereix en línia el [Vocabulari de la música](#) de l'AVL, amb definicions i equivalències en castellà i anglès.

IMATGE 3. *Divertimento*. *Vocabulari de la música*, AVL

Passatge breu de música instrumental, a vegades de caràcter informal, que apareix dins d'una composició més llarga o de manera lliure.

Les enciclopèdies són utilíssimes com a base per fer un espai de divulgació. La [Viquipèdia](#) també ofereix una definició, a part d'altres continguts que aquí no detallem.

IMATGE 4. *Divertimento*. *Viquipèdia*

Passatge breu de música instrumental, a vegades de caràcter informal, que apareix dins d'una composició més llarga o de manera lliure.

La [Gran Enciclopèdia Catalana](#) conté també informacions diverses.

IMATGE 5. *Divertimento*. GEC

Composició musical sorgida a la fi del s. XVII.

Té diversos moviments (de tres a set), i alguns són de dansa. Sovint és per a petits conjunts d'instruments. Al s. XVIII designà habitualment una composició instrumental amb caràcter de *suite*. Mozart i Haydn n'escriviren de remarcables. Al s. XIX el terme passà a designar variacions sobre motius famosos i, a la primera meitat del XX, Bartolí, Roussel i altres compositors destacaren amb algunes obres de formes lliures que designaren amb aquest nom.

Bases filològiques de l'espai de divulgació lingüística i musical «Parlant de música» (divertimento)

Margarida Hervàs Ruperti (2022)

Llengua, Societat i Comunicació, núm. 20

<http://revistes.ub/index.php/LSC/>

ISSN: 1697-5928

lsc@ub.edu

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0>

doi:10.1344/LSC-2022.20.3

Per la seva banda, la [Gran Enciclopèdia de la Música](#) no conté *divertimento*, però sí *divertiment* com a terme musical.

IMATGE 6. *Divertiment. Gran Enciclopèdia de la Música*

Música

Terme de significat molt poc precís que a la segona meitat del segle XVIII designà una peça 'de circumstàncies' o d'entreteniment, formada per un seguit de fragments, sovint danses.

Conreat especialment a Àustria, és gairebé el mateix que la serenata, el nocturn o la cassació. Algunes obres serioses: quartets de corda, sonates per a teclat de J. Haydn i d'altres compositors contemporanis seus. També el títol de *divertimento* d'aquí prové l'ambigüitat del terme. Posteriorment, ja al segle XIX i, sobretot, al XX, designà una obra d'estructura molt lliure, sovint concebuda per a un conjunt cambriístic. *Divertiment* per a cordes de B. Bartók.

Ara mateix ja hem acumulat sis definicions, entre *divertimento* i *divertiment*, i no coincideixen gaire; costa saber si es refereixen ben bé a la mateixa cosa... Caldria aclarir, doncs, si en l'àmbit musical *divertimento* podria tenir diferents accepcions. Ens dona pistes el diccionari italià [Treccani](#), que, a part dels usos generals, recull quatre accepcions musicals del terme, que són les que veiem a la imatge. D'aquesta varietat de significats podria venir l'enfocament tan divers de les definicions en català.

IMATGE 7. *Divertimento. Vocabolario online Treccani*

3. In musica: a. Composizione per più strumenti e in più tempi, di carattere leggero e tono gaio, in voga soprattutto nella seconda metà del sec. 18°. b. Nell'opera francese sei-settecentesca, intermezzo di danze e canti. c. Nella fuga, passaggio modulante tra un'esposizione tematica e l'altra. d. Nella sonata, e talvolta anche nel rondò-sonata, episodio centrale, modulante, non tematico, che ha funzioni di diversivo tra l'esposizione e la ripresa finale.

Encara no tenim clar del tot si *divertimento* i *divertiment* són el mateix. Ens ho resol el [Diccionari descriptiu de la llengua catalana](#). Podem veure que *divertimento* remet a la quarta accepció de *divertiment*; musicalment, doncs, serien sinònims.

IMATGE 8. *Divertimento. DDL*

•divertimento m. ○○○○

1. [NCOMPRT] *Divertiment*⁴. En el cicle *Diumúsica foren executats pel Grup Bartok un Cuarteto de J. J. Olives i un Divertimento de Cervelló, obres de marcada tendència expressionista*. [Serra d'Or (1985): 41, niv. 5, p. 51]¹.

Ara hem de confirmar si l'ús de *divertimento* com a 'activitat lleugera o feta per diversió' és acceptable, ja que per ara no l'hem trobat documentat. Sens dubte el terme musical ve de l'italià, però podria ser que l'ús general com a 'diversió' fos un calc que ens arribés a través del castellà?

Per aclarir-ho, mirem primer què fan diverses llengües pròximes.

Davant la sospita de calc, per saber els usos admesos en castellà consultem el [Diccionario de la lengua española de la RAE](#), que recull tres accepcions de la paraula, dues de generals com a 'diversió' i com a 'obra lleugera' i una d'específica de l'àmbit musical.

Bases filològiques de l'espai de divulgació lingüística i musical «Parlant de música» (*divertimento*)

Margarida Hervàs Ruperti (2022)

Llengua, Societat i Comunicació, núm. 20

<http://revistes.ub/index.php/LSC/>

ISSN: 1697-5928

lsc@ub.edu

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0>

[doi:10.1344/LSC-2022.20.3](https://doi.org/10.1344/LSC-2022.20.3)

Del it. *divertimento*.

1. m. **divertimiento** (|| diversión).
2. m. Obra artística o literaria de carácter ligero, cuyo fin es divertir.
3. m. *Mús.* Composición para un reducido número de instrumentos, de forma más o menos libre y carácter ligero y lúdico.

Tornem a la llengua mare de *divertimento*, l'italià. El diccionari [Treccani](#) recull una gran varietat d'accepcions de la paraula, entre d'altres, quatre de musicals, com hem vist més amunt.

Pel que fa a l'anglès, consultem un parell de diccionaris —un d'americà i un de britànic— i tots dos ens donen indicacions de pronúncia, amb transcripció AFI, i definicions. Això diu el diccionari [Merriam-Webster](#):

IMATGE 10. *Divertimento*. Merriam-Webster Dictionary

di-ver-ti-men-to | \ di-ˌvər-tə-ˈmen-(,)tō , -ˌvər-\
plural **divertimenti** \ di-ˌvər-tə-ˈmen-(,)tē , -ˌvər-\
or **divertimentos**

Definition of *divertimento*

- 1 : an instrumental chamber work in several movements usually light in character
- 2 : [DIVERTISSEMENT](#) sense 1

El diccionari [Collins](#) ofereix aquesta entrada:

IMATGE 11. *Divertimento*. Collins English Dictionary

(dɪˌvɜːtɪˈmentəʊ ⓘ ⓘ)

NOUN

Word forms: plural -ti (-tɪ ⓘ)

1. a piece of entertaining music in several movements, often scored for a mixed ensemble and having no fixed form
2. an episode in a fugue

See also [divertissement](#)

En portuguès, el diccionari [Priberam](#) dins *divertimento* no recull cap accepció del terme musical, només en descriu un ús general.

IMATGE 12. *Divertimento*. Dicionário Priberam da Língua Portuguesa

Entretenimento; recreio; distração.

En francès, el [Larousse](#) mostra en primer lloc *divertimento* com a terme musical i, després, remet com a sinònim a *divertissement*, que té una tretzena d'usos entre generals i especialitzats.

Bases filològiques de l'espai de divulgació lingüística i musical «Parlant de música»
 (divertimento)

Margarida Hervàs Ruperti (2022)

Llengua, Societat i Comunicació, núm. 20

<http://revistes.ub/index.php/LSC/>

ISSN: 1697-5928

lsc@ub.edu

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0>

doi:10.1344/LSC-2022.20.3

Suite de pièces instrumentales pour petit orchestre.

SYNONYME :

divertissement

Finalment, per veure els usos recents en català, consultem el [Corpus Textual Informatitzat de la Llengua Catalana de l'IEC](#), que mostra 10 ocurrences de *divertimento*. Només la meitat corresponen al terme musical.

IMATGE 14. *Divertimento*. Corpus Textual Informatitzat de la Llengua Catalana

executats pel Grup Bartok un *Quarteto* de J. J. Olives i un difícil són la sonata, de l'època del retorn a Bach, i la serenata, un Programa Mozart: Le Nozze di Figaro (Harmoniemusik). per primer cop l'extravagància com a norma, la visió de la moda com a un « vestit. Seguint la tònica general, el calçat d'aleshores esdevingué un « compositor és molt diferent. Es tracta d'una música especulativa, un molt original: envair el planeta. Williamson ha volgut construir un de la seda salvatge i escolten un cor que en la llunyania interpreta uns només mirant la nostra parcel·la, la feina s'ha de viure com un el llenguatge; el joc hi juga un paper important amb funcions de mer

Divertimento de Cervelló, obres de marcada tendència expressionista. D.. (Fotos: barroc. El somni del salt enrrera desapareix ací en benefici d'una núm. 8, en fa major, K. 213. Serenata núm. 12, » . En aquell moment no es podia preveure que aquesta innovació obriria la » . Per a la seva confecció s'utilitzaven des dels teixits estampats fins a intel·lectual, en el qual admirem el joc de les veus; com fan sentir el sense gaires pretensions en què la metàfora més o menys explícita (els mozartians. Una segona capa de realitat fa que l'evocació per part de . Jo mateixa ho valg fer a la meua pròpia empresa, i està funcionant , però també en qualitat de falca irònica o de punta de llança de la seva

Per la seva banda, el [Banc de Neologismes](#) de la UPF recull 49 ocurrences de la paraula i només en 5 dels casos es tracta del terme musical; tota la resta es refereixen a actes fets per diversió. A partir d'aquests dos corpus podem concloure que, independentment del que incloquin els diccionaris, l'ús no musical de *divertimento* està força arrelat.

Un cop aplegat tot això, mirem si l'[ésAdir](#) té cap entrada de *divertimento* que mostri el criteri dels mitjans de la CCMA, i la que hi ha coincideix amb el que hem vist als corpus. Ens diu que és un italianisme, inclou transcripció fonètica d'antena i AFI i tres acepcions.

IMATGE 15. *Divertimento*. ésAdir

» ús general ✓

» no recollit al DIEC 🚫

AFI diβertiménto

Antena DIVERTIMÉNTO

Italianisme.

1. Composició musical per a petits conjunts d'instruments, generalment alegre.
2. També s'aplica a qualsevol obra artística o literària de caràcter lleuger.
3. Per extensió, fem servir aquest terme, al costat de **diversió**, per referir-nos a actes sense importància en què l'objectiu principal és divertir-se.

Sense marca tipogràfica (ni cometes ni cursiva).

[Lèxic música](#)

Encreuant les dades aplegades sobre el que fan altres llengües i els usos recents de la paraula en català, sembla, doncs, que *divertimento* com a 'diversió' en català està força consolidat, i probablement ve d'una extensió de significat ben lícita a partir del terme musical. El fet que aquest ús sigui visible al diccionari normatiu castellà i, en canvi, no aparegui al nostre diccionari normatiu no vol pas dir que en català no s'hi pugui anar a

Bases filològiques de l'espai de divulgació lingüística i musical «Parlant de música» (divertimento)

Margarida Hervàs Ruperti (2022)

Llengua, Societat i Comunicació, núm. 20

<http://revistes.ub/index.php/LSC/>

ISSN: 1697-5928

lsc@ub.edu

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0>

[doi:10.1344/LSC-2022.20.3](https://doi.org/10.1344/LSC-2022.20.3)

parar per la dinàmica interna de la llengua. El DIEC no hauria de trigar a recollir la paraula, tant com a terme musical com en el sentit general de ‘diversió’, amb les accepcions que calgui en els dos casos.

A grans trets, les fonts filològiques de l’espai «Parlant de música» serien les que hem vist fins ara, tot i que variarien segons el tema i l’enfocament que requerís; podrien ser força diferents en un espai concret centrat en la pronúncia o la fraseologia, per exemple. En el cas de *divertimento*, probablement ens fixaríem sobretot en l’aspecte lèxic, però potser també —si trobéssim la manera de lligar-ho— hi afegiríem un apunt fonètic, ja que és un exemple clàssic de [no neutralització de vocals àtones en cultismes i manlleus en català central](#). Diem [diβertiménto] i no pas [diβertiméntu], en qualsevol dialecte.

Un cop preparada tota la documentació, vindria la fase de redacció i, finalment, la de locució. En la fase de redacció, fer un «Parlant de música» requeriria triar i garbellar tots els elements recollits, endreçar i enllaçar els de més interès mirant de combinar adequadament la informació lingüística i musical, i potser amanir-ho amb alguna curiositat i esquitxar-ho amb un pessic d’humor o d’ironia. Segurament, aquests serien els ingredients essencials de la recepta del «Parlant de música».

3. CONCLUSIONS. SITUACIÓ ACTUAL DE LES FONTS FILOLÒGIQUES EN L’ÀMBIT MUSICAL

Ara mateix, sis anys després que comencés l’espai «Parlant de música» i més d’un any després que s’acabés, qui vulgui fer divulgació lingüísticomusical disposa de força més recursos terminològics dels que hi havia el 2016.

Quan l’any 2017 s’emetia per antena [«Les parts del violí»](#), [«El francès i el ballet»](#) o [«Anatomia” de la figura musical»](#), o el 2019 [«Estils musicals moderns»](#), pràcticament no disposàvem de fonts filològicomusicals en català, i menys en línia, cosa que portava en alguns casos a una bona feinada en la fase de documentació, simplement per decidir quina terminologia era l’adequada. Afortunadament, els últims anys el Termcat ha obert una via de treball en matèria musical i des del 2019 allotja el [Vocabulari de la música](#) de l’AVL. També ofereix infografies sobre les [parts de la nota musical](#) (2018), els [estils musicals](#) (2019), les parts dels instruments (2020: [guitarra](#) i [saxòfon](#); 2021: [violí](#); 2022: [piano](#)) o termes de [dansa clàssica](#) (2022), i la [Terminologia dels instruments musicals](#) (2022. 1a edició, 2015).

Confiam que aquests recursos vagin augmentant i que, a més de fixar el vocabulari musical, s’actualitzin i completin les definicions i tot plegat es complementi amb el màxim d’informació musical rigorosa. Això ajudaria a consolidar la normalització en l’àmbit de la música i facilitaria que s’hi emprenguessin més iniciatives en la nostra llengua. Disposar de fonts filològiques fiables i més completes segurament comportaria, a més, que en les activitats de divulgació lingüísticomusical hi hagués una mica menys de «patimento» en la fase de documentació i, per tant, encara més divertimento en general.

4. REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

ACADÈMIA VALENCIANA DE LA LLENGUA (2018). *Vocabulari de la música*.

http://www.avl.gva.es/documents/31987/65425/Vocabulari_musica/. [Consulta: novembre 2022].

També allotjat al TERMCAT [en línia].

<https://www.termcat.cat/ca/diccionaris-en-linia/266>. [Consulta: novembre 2022].

BOBNEO: OBSERVATORI DE NEOLOGIA (1989). *Banc de dades dels observatoris de neologia* (BOBNEO) [en línia].

Bases filològiques de l’espai de divulgació lingüística i musical «Parlant de música» (divertimento)

Margarida Hervàs Ruperti (2022)

Llengua, Societat i Comunicació, núm. 20

<http://revistes.ub/index.php/LSC/>

ISSN: 1697-5928

lsc@ub.edu

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0>

doi:10.1344/LSC-2022.20.3

<http://bobneo.upf.edu/cercador.html?ec=1&pc=1&p=divertimento&l=3>. [Consulta: novembre 2022].

BERNAL, ELISENDA; GALLÉN, AMADEU (2013). «Sobre la falta de referència lexicogràfica normalitzada en la terminologia musical per al català» [en línia]. *Terminàlia*, 8 <http://terminalia.iec.cat> <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=7503795>. [Consulta: novembre 2022].

CCMA (2016-2021). Àudios de la secció «Parlant de música» del programa *Tots els matins del món* de Catalunya Música [en línia]. <https://www.cema.cat/catradio/alcarta/tots-els-matins-del-mon/parlant-de-musica-a-mb-marga-hervas/fitxa-programa/seccio/1746/5812/>. [Consulta: novembre 2022].

Collins English Dictionary. HarperCollins Publishers [en línia]. <https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english/divertimento>. [Consulta: novembre 2022].

Dicionário Priberam da Língua Portuguesa (2008-2021) [en línia]. <https://dicionario.priberam.org/divertimento>. [Consulta: novembre 2022].

Dictionnaire de français Larousse [en línia]. <https://www.larousse.fr/dictionnaires/francais/divertimento/26150>. [Consulta: novembre 2022].

ésAdir, portal lingüístic de la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals (CCMA) [en línia]. <https://esadir.cat/>. [Consulta: novembre 2022].

Gran diccionari de la llengua catalana (GDLC) (1998). Barcelona: Enciclopèdia Catalana. <https://www.diccionari.cat/GDLC/>. [Consulta: novembre 2022].

Gran Enciclopèdia Catalana (GEC). Barcelona: Enciclopèdia Catalana [en línia]. <https://www.enciclopedia.cat/>. [Consulta: novembre 2022].

Gran Enciclopèdia de la Música (GEM). Barcelona: Enciclopèdia Catalana [en línia]. <https://www.enciclopedia.cat/>. [Consulta: novembre 2022].

HERVÀS RUPERTI, MARGARIDA (2016-2021). *Parlant de música* (blog). Amb el cercador intern s'hi poden trobar tots els temes de l'espai esmentats en aquest article [en línia]. <https://parlantedemusica.wordpress.com/>. [Consulta: novembre 2022].

HERVÀS RUPERTI, MARGARIDA (2020). *Parlant de música. Vincles entre música i llengua*. Alella: Vibop Edicions.

INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS (2007) *Diccionari de la llengua catalana* (DIEC2) [en línia]. <https://dlc.iec.cat/>. [Consulta: novembre 2022].

INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS (1985-). *Corpus Textual Informatitzat de la Llengua Catalana* (CTILC) [en línia]. https://ctilc.iec.cat/scripts/CTILCOConc_Lemes2.asp. [Consulta: novembre 2022].

INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS. *Diccionari Descriptiu de la Llengua Catalana* (DDLC) [en línia]. <https://dcc.iec.cat/>. [Consulta: novembre 2022].

Bases filològiques de l'espai de divulgació lingüística i musical «Parlant de música» (divertimento)

Margarida Hervàs Ruperti (2022)

Llengua, Societat i Comunicació, núm. 20

<http://revistes.ub/index.php/LSC/>

ISSN: 1697-5928

lsc@ub.edu

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0>

doi:10.1344/LSC-2022.20.3

- Merriam-Webster Dictionary [en línia].
<<https://www.merriam-webster.com/dictionary/divertimento>>. [Consulta: novembre 2022].
- REAL ACADEMIA ESPAÑOLA. *Diccionario de la lengua española*. Madrid: Real Academia Española [en línia].
<<https://dle.rae.es/divertimento?m=form>>. [Consulta: novembre 2022].
- ROMANÍ I TURULLOLS, ALBERT (2013). «El lèxic musical, un banc d'experimentació sobre els manlleus». *Terminàlia*, 8 [en línia].
<<http://terminalia.iec.cat>>
<<https://dialnet.unirioja.es/descarga/articulo/7503803.pdf>>. [Consulta: novembre 2022].
- TERMCAT (2018). *Les parts de la nota musical*. Barcelona: TERMCAT, Centre de Terminologia. Infografia interactiva [en línia].
<<https://www.termcat.cat/ca/recursos/productes-multimedia/les-parts-la-nota-musical>>. [Consulta: novembre 2022].
- TERMCAT (2019). *Els estils musicals*. Barcelona: TERMCAT, Centre de Terminologia [en línia].
<<https://www.termcat.cat/ca/recursos/productes-multimedia/els-estils-musicals>>. [Consulta: novembre 2022].
- TERMCAT (2021). *Violí*. Barcelona: TERMCAT, Centre de Terminologia. Infografia [en línia].
<<https://www.termcat.cat/ca/recursos/productes-multimedia/les-parts-del-violí>>. [Consulta: novembre 2022].
- TERMCAT (2021). *Saxòfon*. Barcelona: TERMCAT, Centre de Terminologia. Infografia [en línia].
<<https://www.termcat.cat/ca/recursos/productes-multimedia/les-parts-del-saxofon>>. [Consulta: novembre 2022].
- TERMCAT (2021). *Guitarra*. Barcelona: TERMCAT, Centre de Terminologia. Infografia [en línia].
<<https://www.termcat.cat/ca/recursos/productes-multimedia/les-parts-la-guitarra>>. [Consulta: novembre 2022].
- TERMCAT (2022). *Piano*. Barcelona: TERMCAT, Centre de Terminologia. Infografia [en línia].
<<https://www.termcat.cat/ca/recursos/productes-multimedia/les-parts-del-piano>>. [Consulta: novembre 2022].
- TERMCAT (2022). *Terminologia dels instruments musicals*. Barcelona: TERMCAT, Centre de Terminologia. Infografia interactiva [en línia].
<<https://www.termcat.cat/ca/diccionaris-en-linia/206>>. [Consulta: novembre 2022].
- TERMCAT (2022). *Termes de dansa clàssica*. Barcelona: TERMCAT, Centre de Terminologia. Infografia [en línia].
<<https://www.termcat.cat/ca/recursos/productes-multimedia/termes-dansa-classica>>. [Consulta: novembre 2022].
- Vocabolario online Treccani [en línia].
<<https://www.treccani.it/vocabolario/divertimento/>>. [Consulta: novembre 2022].
- VIQUIPÈDIA (2001). Fundació Wikimedia [en línia].
<<https://ca.wikipedia.org/wiki/Divertimento>>. [Consulta: novembre 2022].

Bases filològiques de l'espai de divulgació lingüística i musical «Parlant de música» (divertimento)

Margarida Hervàs Ruperti (2022)

Llengua, Societat i Comunicació, núm. 20

<http://revistes.ub/index.php/LSC/>

ISSN: 1697-5928

lsc@ub.edu

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0>

doi:10.1344/LSC-2022.20.3